

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/219633,Elzbieta-Wojcieszek-Przyczyny-przebieg-i-skutki-obrony-Katolickiego-Domu-Spolecznego.html>
27.02.2026, 00:05

Elżbieta Wojcieszek: Przyczyny, przebieg i skutki obrony Katolickiego Domu Społecznego w Zielonej Górze 30 maja 1960 r.

W 1945 r. Kościół katolicki w Zielonej Górze uzyskał zgodę Zarządu Państwowego na zajęcie zborów ewangelickich, które przekształcono w kościoły m.in. Matki Bożej Częstochowskiej i św. Jadwigi (dziś konkatedra). Przy tym ostatnim, w byłym ewangelickim Domu Społecznym, powstał Katolicki Dom Społeczny.

[Aparat bezpieczeństwa](#) [Kościół](#) [Represje](#)

30.05

Plac Wielkopolski - na prawo Dom Katolicki - ucieczka przed gazami łzawiącymi, początek interwencji MO. Fot. AIPN

Proboszcz parafii św. Jadwigi ks. Kazimierz Michalski utworzył tam bibliotekę parafialną, kuchnię dla ubogich, przedszkole. Znalazły się tam też pomieszczenia na lekcje religii, funkcjonowało oratorium dla młodzieży. Dużą salę widowiskową wykorzystywano podczas uroczystości, akademii, zebrań, a także w celu prezentacji amatorskich sztuk teatralnych. Pod koniec 1945 r. Dom Katolicki w Zielonej Górze stał się centrum oświatowo-kulturalnym i charytatywnym.

Ateizowanie społeczeństwa

Wkrótce jednak władze komunistyczne podjęły realizację planu tworzenia społeczeństwa

ateistycznego. Przysłowiową „solą w oku” stał się Katolicki Dom Społeczny usytuowany w centrum Zielonej Góry, ale pierwsze próby przejęcia budynków nie udały się. Czas odwilży uspokoił sytuację tylko na krótko, ponieważ już w 1958 r. w całej Polsce komuniści podjęli akcję jawnych restrykcji skierowanych przeciwko Kościołowi. W Zielonej Górze zakazano proboszczowi K. Michalskiemu organizowania przedstawień o charakterze religijnym, jesienią 1959 r. podjęto próby wyegzekwowania od parafii czynszu za użytkowanie budynków, a także ukarano proboszcza karą grzywny za brak urzędowej zgody na wystawienie w Domu Katolickim sztuki Jerzego Zawieyskiego *Rozdroże miłości*.

W 1960 r. władze państwowe wzmogły politykę zastraszania, nękania i eliminacji Kościoła katolickiego z przestrzeni publicznej. W Zielonej Górze urzędnicy Wydziału ds. Wyznań Wojewódzkiej Rady Narodowej, realizując wskazania MSW, Urzędu ds. Wyznań z Warszawy i działając w porozumieniu z SB, opracowali plan przejęcia Domu Katolickiego poprzez egzekucję budynków. Realizację misternej prowokacji wyznaczili na dzień 30 maja 1960 r.

Akcja eksmisja

Na dwa dni przed eksmisją był już przygotowany przez KW MO plan zabezpieczenia przeprowadzenia eksmisji Domu Parafialnego w Zielonej Górze w dniu 30 maja 1960 r. w godz. od 8:00 do 12:00 oraz niedopuszczenia do powstania większych zgromadzeń ludności, względnie jakichkolwiek manifestacji o charakterze religijnym. Przewidziano zamknięcie dla ruchu wskazanych ulic, wystawienie posterunków i patroli, zaktywizowanie pracowników operacyjnych SB, zaangażowanie sił ZOMO i Straży Pożarnej, użycie środków chemicznych, przygotowanie więźniarek i innych środków lokomocji do przewożenia aresztowanych.

30 maja 1960 r. o godz. 10:00 urzędnicy egzekucyjni nie zostali wpuszczeni do budynku. Zatrzymała ich grupa kobiet tarasujących główne wejście. Wokół budynków zgromadziło się w tym momencie ok. 20 osób. Funkcjonariusze MO próbowali usunąć kobiety z budynku. Zadanie to wykonano tylko częściowo bez użycia pałek, ponieważ w budynku pozostało kilkanaście kobiet, przeważnie kalek, kobiet w ciąży albo z małymi dziećmi. Komendant MO bezskutecznie wzywał je do zaniechania oporu i rozejścia się.

Gwałtowny protest

W tym czasie wokół Domu Katolickiego zgromadziło się już ok. 800 osób, coraz bardziej eskalujących swój sprzeciw wobec eksmisji. Niektórych próbowano zatrzymać, ale tłum nie dopuścił do ich aresztowania.

[Czytaj artykuł Elżbiety Wojcieszek Przyczyny, przebieg i skutki obrony Katolickiego Domu Społecznego w Zielonej Górze 30 maja 1960 r. na portalu przystanekhistoria.pl](#)

Więcej:

- [Ks. Kazimierz Michalski \(1898-1975\) – życie i działalność w Zielonej Górze](#)
- [Wydarzenia Zielonogórskie w dokumentach archiwalnych](#)
- [Wydarzenia Zielonogórskie. Dzień po dniu, godzina po godzinie](#)
- [Komunikat w sprawie dotyczącej zbrodni komunistycznych popełnionych w dniu 30.05.1960 roku oraz 31.05.1960 roku w Zielonej Górze przez nieustalonych funkcjonariuszy formacji milicyjnych](#)

[użytych do tłumienia demonstracji](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Aparat bezpieczeństwa, Kościół, Represje

Artykuł